

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΣΕΛΤΣΟΥ

Κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούλιον περιώδευον ἀνὰ τὴν περιφέρειαν τῶν Ἀγραφῶν ἐπὶ τῆς Πίνδου, καὶ εὐρισκόμενος εἰς τὸ χωρίον Μαρκελέζιον τοῦ τέως δήμου Ἀργιθέας τῆς ἐπαρχίας Καρδίτσης, προετράπην ὑπὸ τοῦ παρισταμένου ἐκεῖ δημοδιδασκάλου καὶ καλλικελάδου μουσικοδιδασκάλου ἀποφοίτου τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν κ. Χρ. Κολοβοῦ, ἵνα ἐπισκεφθῶμεν τὴν ἱστορικὴν Μοῆν Ἱεράς Σέλτσου.

Τὸ ἐγγείρημα ἦτο ὄχι ὀλίγον κοπιῶδες, διότι ἡ ἀπόστασις εἶναι ἐπτάωρος μέχρι τοῦ χωρίου Βρεσενίτσα τῆς Ἄρτης πέραν τοῦ Ἀχελώου ἔνθα ἔδει νὰ διανυκτερεύσωμεν καὶ ἐκεῖθεν νὰ ὀδεύσωμεν εἰς τὴν Μοῆν πλεον διώρου ἀπέχουσαν, τὸ ἡμῖς δὲ τοῦ ὄλου δρόμου ἔπρεπε πεζῶς νὰ διανύσωμεν διὰ τὸ δύσβατον τοῦ τόπου, ἔτι μᾶλλον ἀφοῦ μᾶς παρίστανον τὴν ἀπὸ Βρεσενίτσης εἰς Σέλτσον ὁδὸν καὶ εἰς τοὺς πεζοὺς λίαν ἐπικίνδυνον, διότι τῆς Μοῆς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν διαλελυμένης καὶ ἐρήμου παντελῶς οὔσης, μετοχίου ἤδη τῆς Ἱεράς Μοῆς Ροβελίτσης, καὶ τὰ μέσα τῆς εἰς αὐτὴν ἀνόδου ἐφθάρησαν. Ἀπὸ πενταετίας ὅμως ὅτε τὸ πρῶτον περιώδευσα τὰ ὄρεινά ἐκεῖνα μέρη, μοὶ προσεκάλουν ἐντύπωσιν αἱ ζωνηραὶ παραδόσεις αἵτινες ἐνυπῆρχον εἰς τοὺς χωρικοὺς τῶν περὶ χωρίων περὶ τῶν ἐν τῇ Μοῇ Σέλτσου τελεσθέντων. Ἄνδρες γυναῖκες παιδιά μόλις βλέπουσι ξένον ἐπισκέπτην τὸ πρῶτον ὅπερ λέγουσιν αὐτῶ εἶναι στερεοτύπως «ἐκεῖ εἶναι τὸ Σέλτσο τὸ μοναστήριον ποῦ χόρευσαν ἡ Σουλιώτισσες» καὶ αὐτομάτως ἀρχίζουσι διηγούμενοι τὸ αἵματηρὸν δράμα τοῦ 1804 τῶν Σουλιωτῶν, ἐκθέτοντες περιστατικὰ ἄτινα πολλάκις αἱ διάφοροι περὶ Σουλιωτῶν ἱστορίαι δὲν ἀναγράφωσιν. Ὡς ἐκ τούτων εἶχον πόθον ἵνα ἐπισκεφθῶ τὴν ἔρημον Μοῆν καὶ ἀναπολήσω τὰ αἵματηρὰ γεγονότα τῆς Ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας ἃ ἤκουον παρὰ τῶν ἀγαθῶν ὄρεισβίων χωρικῶν. Ἐπιωφελήθη λοιπὸν τῆς προσφορᾶς τοῦ φίλου διδασκάλου, καὶ ἀφοῦ μετὰ τὰ Ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ Μαρκελεζίου ἀνεπαύθημεν ὀλίγον, ἠψάμεθα τῆς πρὸς Βρεσενίτσαν τοῦ τέως δήμου Τριφυλλίας τῆς Ἄρτης ὁδοῦ, συνοδοὺς ἔχοντες τὸν Μοναχὸν τῆς Ἱεράς Μοῆς Σηληϊᾶς Λεόντιον τὸν κ. Χ. Κολοβὸν καὶ τὸν ὑπηρέτην μετὰ δύο ἡμιόνων. Μετὰ κοπιώδη πορείαν ἐπ' ἀρκετὸν πεζοπορήσαντες ὑπὸ καυστικὸν θερμὸν ἥλιον τῇ 26 Ἰουλίου περὶ λύχρον ἀφᾶς ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον Βρεσενίτσα.

Οὐδένα ἐκεῖ ἐγνωρίζομεν, ἐπεθύμουν δὲ νὰ μὴν ἀποκαλύψω τὴν ἰδιότητά μου καὶ οὕτως ἀγνωστοὶ νὰ διανυκτερεύσωμεν εἰς τι πανδοχεῖον τὴν δὲ πρωτὴν νὰ ἀπέλθωμεν εἰς Σέλτσον καὶ ἐκεῖθεν δι' ἄλλης ὁδοῦ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὰ χωρία τῆς δικαιοδοσίας μου, ἀφοῦ δὲν προέβλεψα ἐγκαίρως νὰ εἰδοποιήσω περὶ τῆς ἐπισκέψεώς μου τὸν Σεβ. Ἄρτης κατὰ καθήκον. Μόλις ὁμως ἀφίππευσάμεν εἰς τὸ πανδοχεῖον εἰς ἕκ τῶν ἐκεῖ καθημένων με ἀνεγνώρισε προσφωνήσας με «καλῶς ὀρίσατε Σεβασμιώτατε» οὕτως ἐγνώσθη ἡ παρουσία μου προσῆλθον δὲ τότε ὁ ἱερεὺς Παπαδημήτριος ὁ δημοδιδάσκαλος κ. Δημ. Γ. Οἰκονόμου ἀπόφοιτος τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς Ἄρτης καὶ ἄλλοι χωρικοί, οἵτινες ἀφοῦ ἐπεσκέφθημεν τὸν Ναὸν εὐγενῶς λίαν προθυμοποιοῦντο νὰ μᾶς φιλοξενήσωσι, ἀπεδέχθημεν δὲ τὴν φιλοξενίαν τοῦ καλοῦ διδασκάλου κ. Οἰκονόμου οὗ ὁ πρὸ ἐτῶν ἀποθανὼν πατὴρ ἐν χηρείᾳ ἱερεὺς τυγχάνων ἦτο ὁ τελευταῖος Ἡγούμενος τῆς Μονῆς. Τὸ χωρίον Βρεστενίτσα εἶναι ἀρίστη θερινὴ διαμονὴ ἔχει δροσερὰς πηγὰς καὶ δένδρα πολλά, δὲν ἔχει δὲ τοὺς ἐνοχλητικοὺς κώνωπας ἕξ ὧν μαστίζονται τὰ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ἀχελώου χωρία.

Τυχόντες πολλῶν περιποιήσεων ἐκ μέρους τοῦ κ. Οἰκονόμου καὶ τῆς εὐγενοῦς συζύγου του, περὶ τὴν 5ην πρωϊνὴν ὥραν ἀνεχωρήσαμεν πεζῶς διὰ τὴν Μονήν. Μᾶς ἠκολούθησαν ὁ σεβάσμιος ἐφημέριος Παπαδημήτριος καὶ δεκάς ἄλλων χωρικῶν. Ἡ ὁδὸς ἦτο λίαν ἐπικίνδυνος κάτωθεν ἠπλοῦτο ἄβυσσος ἄνωθεν κατέπιπτον κυλιόμενοι λίθοι, τὸ ὑπάρχον δὲ **μονοπάτι** δὲν εἶχε πλάτος μηδὲ παλάμην χειρὸς. Ὁμολογῶ ὅτι ἐβάδιζον ἀποκαρδιωμένοι καὶ μετὰ φόβου σύνοφρους ἀκολουθῶν τὸν προπορευόμενον διδάσκαλον κ. Κολοβὸν ὅστις θωμαλέος καὶ ἠσκημένος ἄριστος κυνηγὸς τυγχάνων σταθερῶς καὶ ἀφόβως ἐβάδιζεν ἐπὶ τῆς ἐπικινδύνου ἀτραποῦ. Ἐφθασα ὁμως εἰς σημεῖον ἐν ᾧ ἦτο ἀδύνατον νὰ προχωρήσω, ἕλιγγος μὲ κατέλαβε πρὸ τοῦ χαινόντος βαράθρου καὶ πρὸς στιγμὴν σταματήσας ἐδήλωσα ἀδυναμίαν νὰ βαδίσω, ἐσυλλογιζόμενη λυπούμενος καὶ τὸν μάταιον κόπον ἕως ἐκεῖ καὶ ὅτι θὰ ἐστερούμην τοῦ πόθου νὰ ἴδω τὴν περιάκουστον Μονήν. Ἐν ᾧ ὁμως ἰστάμην σκεπτόμενος νὰ ἐπιστρέψω, ὁ κ. Κολοβὸς μοι ἔτεινε τὴν στιβαρὰν χεῖρά του με ἀπόθησε δὲ καὶ ὁ ὄπισθέν μου βαδίζων χωρικός καὶ οὕτω διῆλθον τὸ ἐπικίνδυνον σημεῖον τῆς ἀτραποῦ. Μετὰ πορείαν δύο καὶ ἡμίσεως ὥρων ἐφθάσαμεν τέλος εἰς τὸν περίβολον τῆς Μονῆς. Ἦτο ἡ ἡμέρα τῆς εορτῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος ὁ δὲ παρακολουθῶν ἡμᾶς ἐφημέριος Βρεστενίτσης Παπαδημήτριος τῇ παρακλήσει μου φορέσας ἐπιτραχήλιον ἔβα-

Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Σέλτσου—Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου

λεν «εὐλογητὸς» καὶ ἐψάλαμεν τινὰ τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ἁγίου δεηθέντες καὶ ὑπὲρ τοῦ κυριάρχου Μητροπολίτου κ. Σπυρίδωνος, ἀνέγνωμεν δὲ τὰς τρισαγίους εὐχὰς ὑπὲρ τῶν ἐκεῖ τελειωθέντων Σουλιωτῶν.

Ἐξ ἄλλης ἀτραποῦ ἔφθασε συγχρόνως ἐκεῖ ἐκ τοῦ χωρίου Λιάσκοβο ὁ ἀπόστρατος Ταγματάρχης κ. Ν. Βακούλας ὄν ἀπὸ τῆς προηγουμένης εἴχομεν εἰδοποιήσει, μετὰ φωτογραφικῆς μηχανῆς καὶ ἐφωτογραφήθημεν εἰς διάφορα συμπλέγματα. Κατόπιν περιηργάσθημεν τὴν Μονὴν καὶ τὰς τοποθεσίας ἔνθα ἔλαβον χώραν αἱ αἱματηραὶ μάχαι, ὃ δὲ ἱερεὺς καὶ οἱ χωρικοὶ μᾶς διηγοῦντο περὶ τῶν γεγονότων κατὰ τὰς διασωθείσας παραδόσεις.

Ἡ Μονὴ συνίσταται ἐκ περιβόλου μὲ κελλία εἰς τὸ βορειοανατολικὸν μέρος εἰς ἐρείπια ἤδη ἐν τῷ μέσῳ δὲ ὁ Ναὸς καμαροσκέπαστος ἄνευ Τρούλλου μετὰ Νάρθηκος ἀγιογραφημένος, κτίσμα τῶν ἀρχῶν τοῦ 17ου αἰῶνος, μὲ ὄρθαιον ξυλόγλυπτον Τέμπλον καὶ Εἰκόνας καλῆς τέχνης. Ἐνωθεν τῆς εἰσόδου ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή.

«Ἀνηγέρθη καὶ ἀνιστορήθη οὗτος ὁ Θεῖος καὶ πάνσεπτος Ναὸς τῆς Πανυπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ πανοσιωτάτου πνευματικοῦ Εὐγενίου (;) Ἱερομ. Βαρθολομαίου Ἱερομ. Ζαχαρίου Ἱερομ. Ἀλεξίου ἱερέως Εὐσταθίου Ἱερέως Ἰακώβου Ἱερομ. καὶ Δοσιθέου καὶ τῶν τιμοτάτων ἀρ-

ἽΟ Νάρθηξ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Μονῆς Σέλιτου

χόντων κύρ Νίκο καὶ Ἀποστόλι ἀρχιερατεύοντος τοῦ Θεοφιλοστάτου Ἐπισκόπου κυρ. Ἀρσενίου ἐν ἔτεσιν ΑΧη—ΖΣς (ἦτοι 1698) μηνί Δεκεμ. γ' διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ἀμαρτωλοῦ Νικολάου Ἱερέως τοῦ ἐξ Ἄρτης καὶ τέκνου μου». Δὲν ἀναγράφεται ποίας Ἐπισκοπῆς ἦτο Ἐπίσκοπος ὁ Ἀρσένιος ἀναμφιβόλως ὁμοῦ θὰ ἦτο Ῥαδοβισδίου, ἥτις Ἐπισκοπὴ εἶχεν ὄρια εἰς ἀμφοτέρας τὰς ὄχθας τοῦ Ἀχελώου, Ἄσπρος ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων καλουμένου, ἀναφέρεται δὲ ὑπὸ τοῦ M. Lequien ¹. ὡς Ἐπισκοπὴ τοῦ Λαρίσης. Ἄνωθεν τῆς Εἰσόδου τοῦ Νάρθηκος δεξιὰ ὑπάρχει τὸ Γραφικὸν «Δεῦτε πάντες κληρονομήσατε.....» ἀριστερὰ δὲ «Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι...». Εἰς τὴν δεξιὰν καμπύλην τοῦ τοίχου σχηματίζοντος σχῆμα Σταυροῦ ἱστοροῦνται δύο ὄωμαλοι ἄνδρες μὲ ἐστριμένους μύστακας φοροῦντες **σαλβάρια** ἀντὶ παντελοῦνίου μὲ πλατεῖαν ζώνην εἰς τὴν ὄσφυν καὶ χλαμίδας, ἐν τῷ μέσῳ δὲ αὐτῶν κατὰ πιστὴν ἀντιγραφὴν ἢ ἐπιγραφὴ «Οἱ κτήτορες» καὶ κάτωθεν «Ὁ τοσό ἔλλει Δέσποτα Χριστὲ Βασιλεῦ, ἐμεῖς τῆς παρούσης Μονῆς ταύτης κτήτορες χρηματίσαντες, προσφερομέν σι Ναὸν Ἁγίον ἀνά χειρας. Ἐς ἐξιλέσον τὸν πολὸν πταισμάτων ἐμόντε καὶ τὸν γονέων καὶ πάντων εὐσεβῶν Χριστιανῶν», κρατοῦσι δὲ ἀνά χειρας ἀπει-

1. M. Le Quien Orienns Christianus Parisiis σελ. 104.

κόμισμα τοῦ Ναοῦ. Κάτωθεν δὲ αὐτῶν ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή «Οἱ κατὰ σάρκα ἀδελφοὶ καὶ καπετάνοι τῆς Ἱερῆς», ἀνωθεν δὲ ἐκάστης προσωπογραφίας ἀναγράφεται «Ὁ καπετὰν Νίκος» ὁ καπετὰν Ἀποστόλης». Παραπλευρῶς τούτου ἐντὸς πλαισίου εὑρεται ἡρητημένη παλαιὰ χαλκογραφία πολεμιστοῦ παριστώσα τὸν Μπότσαρην ἄνευ ἐπιγραφῆς ἐφθαρμένη ὑπὸ τοῦ σιτός. Εἰς τὸ ἀριστερὸν δὲ μέρος διὰ μολυβδίδος ἐπὶ στασιδίου ἀναγράφεται «Δημ. Τ. Νότη Μπότσαρης 7 Ἰουλίου 1911 ἐν Σέλτσῳ», ὅστις εἶναι ὁ νῦν ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργός, ὡς ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ μηχανικοῦ ἐπισκεφθεὶς τὴν Μονήν. Οὐδὲν ἄλλο ἀξίον λόγου ἔχει ἡ Μονὴ καὶ ἡ πηγὴ δὲ τοῦ ἄλλοτε ἀφθόνου ὕδατος ἐστέρησεν. Ἐχει ὅμως πολλὰ δικαιώματα ἡ ἔρημος ἤδη Μονὴ τοῦ Σέλτσου, τιμωμένη εἰς μνήμην τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἵνα καταλάβῃ λαμπροτάτην θέσιν εἰς τὸ Ἐθνικὸν πάνθεον διὰ τὰ ἐν αὐτῇ συμβάντα, ἃ ὡς ἔξῃς οἱ ἱστορικοὶ καὶ αἱ παραδόσεις περιγράφουσιν.

Μετὰ τὸ δράμα τοῦ ἡρωϊκοῦ Ζαλόγγου, ὁ Κίττος Μπότσαρης ἀκολουθοῦμενος ὑπ' ἀρκετῶν οἰκογενειῶν Σουλιωτῶν ἀνερχομένων εἰς 1148 ψυχὰς κατέφυγεν ἐν ἀρχῇ εἰς τὸ χωρίον Βουλγαρέλιον, καὶ ἐκεῖθεν τῇ 22 Δεκεμ. 1803 εἰς Βρεστανίτσαν ὀχυρωθέντες ἐν τῇ πλησίον ἀποκρήμνῳ Μονῇ τοῦ Σέλτσου ἐκεῖ δὲ κατέφυγε καὶ ὁ ἀρχηγὸς Μπαλάσκας μετὰ τῶν ὁπαδῶν του ¹. Ὑπάρχει ὅμως καὶ ἄλλη ἔκδοσις περὶ τοῦ λόγου τῆς εἰς Σέλτσον ἐγκαταστάσεως τῶν Σουλιωτῶν.

Λέγεται ὅτι ὁ Ἀλῆ πασᾶς ἐπιθυμῶν νὰ ἀπομακρύνῃ τοὺς Σουλιώτας προέτρεψεν αὐτοὺς νὰ μετοικήσωσιν εἰς Βρεστανίτσαν, ἀπληθερώσας ἐπὶ τῷ ὄρφ τούτῳ καὶ ὅσους εἶχεν αἰχμαλώτους ὑπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς Κουτσονίκαν Γερογούσην καὶ Μπουῤσμλον. Ὁ σκοπὸς του ὅμως φαίνεται ὅτι ἦτο νὰ συσσωματώσῃ αὐτοὺς εἰς κλειστὸν τόπον καὶ νὰ ἐξαφανίσῃ αὐτοὺς ².

Καὶ ὄντως εὐθὺς ὡς συνεκεντρώθησαν οἱ Σουλιῶται ἐν Βρεστανίτση, ἀπέστειλε κατ' αὐτῶν πολυάριθμον στρατὸν τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1804 ὑπὸ ἀρχηγούς τοὺς Τσογαδόρον Ζῆκον Μίχον Κων. Πουλήν καὶ Ἀλέξ. Τσίμαν, εὐρισκομένους εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἀλῆ. Ἐπὶ 4 ὀλοκλήρους μῆνας ἀνθίσταντο πολιορκούμενοι οἱ Σουλιῶται καταλαβόντες τὰς πέριξ τῆς Μονῆς ὀροσειρᾶς ἐν ᾧ τὰ γυναικόπαιδα εὐρίσκοντο ἐντὸς τῆς Μονῆς, ἀτυχῶς ὅμως ἐκάμφθησαν διὰ προδο-

1 Σπ. Ἀραβαντινοῦ Ἱστορία Ἀλῆ πασᾶ Ἀθ. 1895 σελ. 167.

2 Λ. Κουτσονίκα Γεν. Ἱστορία Ἑλλην. Ἐπαν. Ἀθ. 1863 σελ. 81.

σίας γ. Ἡ μία ἔκδοσις εἶναι ὅτι ὁ Γεώργιος Κύργιος ἐκ Μπάλας λαβὼν ὑπόσχεσιν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ ὅτι θὰ λάβῃ τὸ ἀρματολικὴ τῆς Λάκκας ἀν τοῦ παραδώσῃ τοὺς ἐν Σέλτσῳ Σουλιώτας, ἦλθεν εἰς τὸν Κίτσον Μπότσαρην εἰς Σέλτσον προφασισθεὶς ὅτι περιέπεσεν εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ τυράννου, τὴν νύκτα δὲ τῆς 14 πρὸς τὴν 15 Ἀπριλ. ἤνοιξε τὴν θύρα τῆς Μονῆς καὶ εἰσῆλθον οἱ Τούρκοι. Τοῦτο δὲν φαίνεται ἀληθές διότι ἡ Μονὴ δὲν ἀποτελεῖ φρουριακὸν συγκρότημα ὥστε διὰ τῆς θύρας νὰ καταληφθῇ, τοῦναντίον ἐπολιορκεῖτο εἰς ἀκτίνα ὥρας πέραξ τῆς Μονῆς περὶ τὰς ὁροσειρᾶς τοῦ Φράξου. Ἄλλη ἔκδοσις εἶνε ὅτι ὁ Ἀλῆς ἔστειλεν ἕνα Γοιστάνον εἰς τὸν Μπαλάσκαν συγχωριὸν του ὅστις ὡς αὐτόμολος εἰσῆλθεν εἰς Σέλτσον, ἐνῶ δὲ ἦτο φρουρὸς ἔσπευσε πρὸς τοὺς ἐν Βρεστενίτση Τούρκους καὶ ὠδήγησεν αὐτοὺς εἰς Σέλτσον. Ταῦτα ἀναγράφουσιν οἱ ἱστορικοί, πλὴν ἐν Βρεστενίτση ἐπιχωριάζει ἡ παράδοσις, ὅτι διὰ προδοσίας μὲν ἠλώθη τὸ Σέλτσο ἀλλ' ἐξ ἄλλης ἀφορμῆς. Λέγεται δηλ. ὅτι εἷς ἐκ τῶν ἀρχηγῶν τῶν Σουλιωτῶν προσέβαλε τὴν γυναῖκα ἐνὸς ὀπλίτου Σουλιώτου, οὗτος δὲ ἐκδικούμενος ἐνῶ ἦτο νυκτοφρουρὸς εἰς τὸν ἄνωθεν τῆς Μονῆς ἀχένα τῆς ὁροσειρᾶς τῆς λεγομένης Φράξος, ἠυτομόλησεν εἰς τοὺς Τούρκους καὶ ὠδήγησεν αὐτοὺς νυκτὸς εἰς Σέλτσον.

Τότε οἱ Σουλιῶται ἔκαμον ἀπεγνωσμένην ἔξοδον. Ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ ὀδηγουμένη ὑπὸ τοῦ Κίτσου Μπότσαρη πατρὸς τοῦ Μάρκου, διέσχισε τὰ στίφη τῶν ἐχθρῶν καὶ ἐξῆλθε, δὲν ἠδυνήθη ὅμως νὰ προχωρήσῃ πολὺ ἐξ οὗ καὶ ἡ ὀπισθοφυλακὴ ἐνέπεσεν ἐπ' αὐτῶν προκληθείσης πολλῆς συγχύσεως, μεγάλη δὲ τότε ἐγένετο σφαγὴ. Ἐκ τῶν ἀρχηγῶν ἐφονεύθησαν ὁ Κουτσονίκας μετὰ τῶν δύο υἱῶν του ὁ Γούσης ὁ Γιαννάκης Μπότσαρης πεσὼν εἰς τὰ ταμπούρια τοῦ Φράξου Ἑλένη Μπότσαρη θυγάτηρ τοῦ Νότη, ἠχμαλωτίσθησαν δὲ ὁ Νότης Μπότσαρης τραυματίας συλληφθεὶς ἐντὸς τοῦ κάτωθεν τῆς Μονῆς σπηλαίου ὅπερ μέχρι σήμερον λέγεται «τοῦ Μπότσαρη ἡ σπηλιά». ἔδραπέτευσε δὲ κατόπιν ἰαθεῖς, ἡ σύζυγος τοῦ Κίτσου ὁ Νικ. καὶ Κώστας Μπότσαρης ἡ Δέσπω καὶ Ἀγγελικὴ Μπότσαρη ὁ Ζῆκος Ράδος ὁ Χρ. Βάγιας.² Ἐσώθησαν δὲ ὁ Κίτσος Μπότσαρης μετὰ τοῦ νεαροῦ Μάρκου μετὰ 55 ἀνδρῶν, ἐνῶ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ ἀνήλικα παιδία

1. Πρβλ. Χρ. Κορύλου ἐν Ἑλληνομῶ Μην. Ἐθν. Ἐπιθ. τεύχος 215 1929 σ. 159.

2. πρβλ. Ἱ. Γούση ὑποστρατήγου ἐν περιοδικῶ Παρνασσὸς τόμ. 11ος 18-87 σελ. 35.

ἐρρίφθησαν ἕνα σωθῶσι χωρεύοντες εἰς τὴν ἔσωθεν τῆς Μονῆς πλατεῖαν τὸν Μακάβριον κρημισθεῖσαι ἐκ τῶν ὑπερκειμένων ἀποτόμων βράχων εἰς τὸν Ἀχελῶν ἐξ ὕψους 400 μέτρων ¹.

Οἱ δὲ διασωθέντες ὑπὸ τὸν Κίτσον διεπεραιώθησαν εἰς Κέρκυραν. Ἐσώθησαν δὲ καὶ δύο γυναῖκες, ὡς ὅμως ἡ παράδοσις διέσωσεν ἡ μία τούτων ἔφθασεν ἀσθμαίνουσα εἰς τὸ πέραν τῆς Μονῆς καὶ ἄνωθεν κείμενον σπήλαιον ὅπου ἐκεῖ ἐξέπνευσεν ἐξ οὗ καὶ μέχρι σήμερον λέγεται «τῆς Σουλιώτισσας ἡ Σπηλιᾶ»².

Τοιοῦτον τὸ αἵματηρὸν δράμα τοῦ Σέλτσου ἦτις Μονὴ καθηγιασθῆ διὰ τοῦ αἵματος ὑπερχιλίων ψυχῶν. Μέχρι σήμερον οἱ χωρικοὶ τὴν πλατεῖαν ἐξ ἧς κατεκρημνίσθησαν αἱ Σουλιώτισσες ὀνομάζουσι «ὁ χορὸς», εὐρίσκουσι δὲ εἰς τοὺς ἀποτόμους βράχους χρυσᾶ νομίσματα καὶ ἄλλα εἶδη ἀποσκευῶν.

Πορμεύμεν ἐν τῇ Μονῇ μέχρι τῆς 3ης μ. μ. ὥρας, ἐκεῖθεν δὲ διὰ τῶν ἀποτόμων βράχων τοῦ κρημοῦ κατήλθομεν μετὰ κόπου ἐπὶ τρίωρον περίπου ὁδοιπορήσαντες εἰς τὸν Ἀχελῶν ὃν διήλθομεν ἐπ' ὤμου χωρικοῦ τινός, καὶ ἐκεῖθεν ἀπήλθομεν διανυκτερεύσαντες εἰς Λιάσκοβον ἔνθα ἀνέμενεν ὁ Διάκόνος μου, φιλοξενηθέντες ἐν τῷ

Ἡ Γέφυρα τοῦ Κοράκου

1. Πρβλ. Χρ. Περγαίβου Ἱστορ. τῶν Σουλιωτῶν Ἀθ. 1857 σελ. 162

2. Πρβλ. Rouqueville Ἱστορ. Ἑλλην. Ἐπαν. μετάφρασις Ἐ Ζύγουρα Ἀθ. 1890 τ. α' σελ. 134—135 ἔνθα τὴν Μονὴν Σέλτσου ὀνομάζει Βετερνίτζα.

οἶκῳ τοῦ Ταγματάρχου κ. Ν. Βακούλα, τὴν ἐπομένην δὲ ἀνεχωρήσαμεν διὰ τὴν Ἱερὴν Μονὴν Σπηλιᾶς τῆς δικαιοδοσίας μου.

Διήλθομεν δὲ καὶ τὴν ἱστορικὴν γέφυραν τοῦ Κοράκου ἣν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 16ου αἰῶνος ἀνήγειρεν ὁ Ἅγιος Βησσαρίων ἀρχιεπίσκοπος Λαρίσσης 1, ἥτις μονότοξος οὖσα ἔχει ἀνοιγμα 45 μέτρων καὶ ὕψος 25 μέτρων. Περὶ ταύτης λέγει ἡ παράδοσις ὅτι ἀφοῦ ἐπερατώθη, ὁ Ἅγ. Βησσαρίων εὐρισκόμενος ἐν τῷ μέσῳ τῆς γεφύρας ὡς ἦτο ὄρασοφόρος ἠρώτησε τοὺς κάτωθεν ἐν τῷ ποταμῷ τεχνίτας «πῶς σᾶς φαίνομαι» ἕνα δὲ μαστορόπουλο ἀπήντησε «σᾶν κόρακας» ἐξ οὗ καὶ μέχρι νῦν λέγεται «γέφυρα τοῦ Κοράκου».

Ἐθεώρησα καθήκον μου καὶ πρὸς τὸν Ὑπουργὸν κ. Μπότσαρη ἀπόγονον τῶν ἡρώων τοῦ Σέλτσου καὶ πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν τῆς Ἐκατονταετηρίδος τῆς ἀπελευθερώσεως νὰ ὑπενθυμίσω τὰ ἱστορικὰ γεγονότα τῆς Μονῆς Σέλτσου, καὶ νὰ συστήσω ἵνα ἐντοιχισθῇ πλάξ ἐνθυμιζουσα τὴν ἡρωϊκὴν ἐκατόμβην. Ἐτυχον δὲ ἀπαντήσεως ὅτι εἰς τὰς προσεχεῖς ἐν Ἡπείρῳ ἑορτὰς θὰ συμπεριληφθῇ καὶ ἡ Μονὴ Σέλτσου.